

Nikola Říhová, 498413

Lhář

Analýza výtvarné složky vybrané divadelní inscenace

Nikola Říhová

Inscenace Lhář pod vedením režisérky Hany Burešové je vsutku komickou záležitostí. Byla uvedena roku 2004 v Divadle v Dlouhé a hrála se až do roku 2016¹. Pozvedává humor již tak vtipné hry Carla Goldoniho na zcela novou úroveň. Inscenace má skvělé obsazení, dokonale promyšlenou scénu. Pro předem neinformovaného diváka může být šokem zasazení děje do současnosti.

Časoprostor současných Benátek otevírá nové možnosti interpretace Goldoniho hry. V prvních chvílích divák získává dojem Benátek z Goldoniho současnosti, netrvá ale dlouho a ozve se zvuk diskotékové hudby a barevně problikávající reflektory. V prvním momentě působí tento jev anachronicky a možná dokonce komicky. Při zaznění zvuku motorového člunu je již pozorovateli situace naprosto jasná.

Scéna je po celou dobu hry neměnná. Divák se ocitá na malém plácku, dá se o něm uvažovat jako o náměstí, který od sebe dělí dvě budovy po stranách jeviště. Kulisy budov jsou oranžově laděné a perspektivně umístěné na jevišti. Levá kulisa je kavárnou s obloukovým vchodem. Na její zdi je nasprejovaný nápis „KILL THE TOURISTS“. Pravá kulisa budovy je domem, ve kterém bydlí sestry Beatrice a Rosaura, dcery Doktora. Na stěně jejich domu je umístěn balkon porostlý břečťanem. Vchod do domu není tak zdobný jako do kavárny, je obyčejný a hranatý. Vchody nejsou dveře, ale pouze průchody a slouží jako jedna z mnoha možností přístupu na jeviště.

¹ Lhář. In: *I-divadlo.cz* [online]. [cit. 2020-05-14]. Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/divadlo/divadlo-v-dlouhe/lhar>

Jeviště je odstupňované do tří pater, díky kterým je utvořeno koryto pro vodní kanál. Vodní kanál, typický znak Benátek, umožňuje připlouvání gondoly nebo motorového člunu s dalšími postavami. Ke korytu vedou krátké schody na levé straně jeviště, po nich může herec pohodlně sejít přímo na pevné jeviště. Na straně pravé jsou umístěny schody vedoucí výše a představují tak jakýsi mostek, pod kterým může loď podplout. Samozřejmě se na scéně nenachází vodní tok, a tak můžeme uvažovat, že lodě mají kolečka, a tak jsou uváděny do pohybu. Kanál je lemován třemi světelnými sloupy.

Zadní stěnu tvoří tmavě modrá plachta. Když má být na jevišti noc, objevuje se na plachtě zářivý měsíc, který přes den mizí.

Dekorace prostoru navozuje atmosféru karnevalu. Všudypřítomný nepořádek, nápisy na zdi nebo dokonce kanály, diváka vtahují přímo do srdce Benátek. Prostor se po dobu představení příliš nemění, jediné zaplnění prázdného placu umožní utvoření zahrádky již zmíněné kavárny, a to přinesením plastových židlí a stolků.

Komorní prostor jeviště se postupem času během hry nezaplňuje pouze dekoracemi a kulisami, ale na scénu přichází komparzisté mnoha národností. Nejvýraznějšími jsou nejspíše Vietnamci, kteří fotí vše, co vidí. Pro příklad boj mezi postavami, zrovna oblečených v karnevalových převlecích, se jeví Vietnamcům jako velmi zábavná turistická atrakce. Dalším často pozorovatelným turistou je německý muž, čas od času pronášející pro německy mluvící část publika vtipné poznámky. Po jevišti také občas proběhnou dva italsí chlapci, přicházejí velké turistické skupiny v čele s paní s průvodcovským deštníkem nad hlavou. Nutno také připomenout ještě přítomnost psího komparzisty. I přes to, že jsem viděla hru pouze ze záznamu, cítila jsem se naprosto vtažena do děje na jevišti, a to právě díky těmto malým, dokonale promyšleným, detailům.

Jak se zdá na první pohled, kostýmy postav nejsou nijak složité. Herci jsou oblečeni v každodenním oděvu. Majitel kavárny Octavio nosí pruhovanou košili s koženou bundou, a splňuje tak typickou představu italského podnikatele, o které ani člověk neví, že ji má. Zaměstnanci kavárny jsou oblečeni v bílých uniformách číšníků. Inscenace se však odehrává v době karnevalu a před zraky diváků tak probíhá přehlídka převleků postav. Ženy jsou oblečené do dlouhých večerních šatů, hlavní

hrdina Lelio oblékl černý plášť a pokrývku hlavy, která připomíná pirátský klobouk. Leliův sluha Arlecchino je po celou dobu oblečen velmi chudě a ošuntěle, dalo by se říct, že nosí hadry. Jediné postavy s náročnějším kostýmem jsou maskované postavy, pohybující se na nejvyšší úrovni jeviště. Jsou oblečeny v modrém hábitu a přes obličej nosí velké zdobené modré masky.

Prvkem objevujícím se poměrně často na scéně jsou masky. Považuji je za jednoznačný znak odehrávajícího se karnevalu. Vyskytují se zde čisté bílé masky, ale i masky velmi zdobené a barevné. Prohlubují nerozeznatelnost mezi skutečností a maskou. Masky podtrhují tajemnost a téměř kouzelnou atmosféru karnevalu. Jsou logickým dramaturgickým krokem hry, ve které je hlavním tématem chronické lhaní.

Naprosto zřetelně je v této hře využito principů *commedie del'arte* jako inspiračního proudu. Atmosféru navozují jak jména postav, pro příklad Brighella, Arlecchino, Dottore (Doktor) nebo Pantalone. Hra se soustředí na zamilované páry a je plná přeměn, převleků a záměn, které jsou typické pro *commedii del'arte*. Stejně tak patří do *commedie del'arte* masky, které jsem v této analýze již zmiňovala.

Hudební složka už jen podtrhuje pravou Itálii. Pokud se nepletu, veškerou hudbu zpívají herci. Hudební repertoár je bohatý na celosvětově známé italské hity. Nejvíce si jich poslechneme od Leliova sluhy Arlecchina, když zpívá serenádu služebné Kolombíně. Z písní jako *L'Italiano (I asciatemi cantare)*, *Volare*, *Mamma Maria* a *Ti Amo* je utvořen „mash-up“ a celá situace tak dostává ještě o něco vtipnější ráz. Zajímavým prvkem je střih, který proběhne vždy, když dojde na duet mezi Leliem a Rosaurou. Veškeré dění se soustředí jen na ně dva a jejich zpěv.

Humor není ukryt pouze ve slovech, ale i v činech herců. Velmi důležitá je jejich práce s mimikou a pohyby celého těla, kdy se na jevišti objevují i akrobatické prvky. Herci využívají celou plochu jeviště a dokážou i z obyčejného břečťanu vykouzlit mikrofon. Herectví je náznakové a úmyslně přeháněné, řekla bych až afektované. Mezi postavami probíhají rychlé výměny v dialogích, a častými jsou i promluvy přímo k publiku.

Zdroje:

Lhář. In: *I-divadlo.cz* [online]. [cit. 2020-05-14]. Dostupné z: <https://www.i-divadlo.cz/divadlo/divadlo-v-dlouhe/lhar>

I když je text je malá seminárka, měl by mít – jako má úvod – i nějaký závěr či konec (zde ale konec textu není závěr...)

Zvážil bych, do jaké míry jsou kostýmy současné, ale přesto typizované (a že i v „civilu“ se někaj vztahují ke commedie de'll arte.